

Natuurbeschermingswacht

aan: de voorzitter en leden van Provinciale Staten van Drenthe

betreft: bollenteelt: hetze of kennisgebrek

datum: 2 febr 2024

van: Stichting Natuurbeschermingswacht
en vereniging Meten=Weten

contact: Gerard ter Borchstraat 51, 7944 GM Meppel
info@natuurbeschermingswacht.nl
www.natuurbeschermingswacht.nl
KvK-nummer 41019696
0522-260791

Geachte voorzitter en leden,

Recent zijn in uw vergadering van 10 januari 2024 de woorden 'hetze' en 'polarisatie' gebruikt in relatie tot mensen en organisaties die zich kritisch uitlaten over de bollenteelt, het onderwerp van uw vergadering.

Er is geen sprake van een hetze of polarisatie. Er is wel een kennisgebrek, onrechtmatig handelen en onrechtmatig nalaten door de overheden.

Uit uitspraken en onderzoeksrapporten, blijkt dat de overheid aan de omwonenden en de natuur onvoldoende bescherming biedt.

Omdat er recent veel nieuwe informatie beschikbaar is gekomen, volgt hieronder een opsomming van relevante openbare bronnen.

Uitspraak rechtbank individuele teelt, bestuursrecht

Op 18 juni 2021 heeft de rechtbank Noord-Nederland uitspraak gedaan op het handhavingsverzoek uit 2018 van Milieudefensie. ([ECLI:NL:RBNNE:2021:2483](#)). Op grond van de Europese regelgeving is de rechtbank tot de conclusie gekomen dat het gebruik van bestrijdingsmiddelen en het aanbrengen van drainage vergunningplichtig is inzake de Wet natuurbescherming.

Milieudefensie stelt "*dat lelieteelt gepaard gaat met grondwateronttrekking, drainage, beregening en een excessief gebruik van bestrijdingsmiddelen en dat GS onderzoek moet*

verrichten alvorens toestemming te verlenen."

Gedeputeerde staten van Drenthe heeft dit handhavingsverzoek afgewezen. Milieudefensie heeft recht gezocht bij de bestuursrechter. De rechtbank in de inhoudsindicatie van de uitspraak:

"Verweerder heeft in dit geval onvoldoende onderzoek verricht of een passende beoordeling noodzakelijk is. Geen onderzoek naar cumulatieve effecten ten aanzien van grondwaterstand en evenmin objectieve gegevens over (gebruik van) bestrijdingsmiddelen verzameld op grond waarvan kan worden uitgesloten dat er significante effecten zijn."

Onder punt 4.3.2 stelt de rechtbank:

"Dit betekent dat ook op afstanden van meer dan 250 meter restanten van bestrijdingsmiddelen neerslaan. Ook ten aanzien van deze bestrijdingsmiddelen heeft verweerder geen objectieve gegevens verzameld op grond waarvan kan worden uitgesloten dat er significante effecten zijn. De enkele stelling van verweerder dat bestrijdingsmiddelen in zijn algemeenheid worden onderzocht door het CTGB, ook op effecten voor de natuur, is daarvoor naar het oordeel van de rechtbank onvoldoende."

Het beroep is gegrond. Tevens blijkt uit de uitspraak dat gedeputeerde staten het bevoegde gezag is.

Tegen deze uitspraak is hoger beroep ingesteld door het college van GS. Het college schrijft over dit hoger beroep in het uitvoeringsprogramma VTH 2024, 23 januari 2024:

"Daarnaast zullen de hierna volgende onderwerpen in 2024 ook meer aandacht en prioriteit krijgen:

• afhankelijk van de uitspraak van de Raad van State of er wel of geen vergunning nodig is voor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen nabij N2000-gebieden, is de verwachting dat dit zal leiden tot meer bezwaar- en beroepsprocedures. Verwacht wordt dat dit mogelijk zal leiden tot vergunningaanvragen en meer werkzaamheden voor toezicht en handhaving;"

Vindplaats Uitvoeringsprogramma VTH 2024:

<https://www.drentsparlement.nl/Vergaderingen/Statencommissie/2024/06-maart/09:30/INGEKOMEN-STUKKEN/Cie060324-A11-Uitvoeringsprogramma-VTH-COMPL.pdf>

Uit bovenstaande blijkt dat het college geen invulling geeft aan de uitspraak, maar wacht op de uitspraak in hoger beroep. Een uitspraak van een rechter dient nageleefd te worden. Het college doet dit niet en dat is onrechtmatig.

Omdat het college de uitspraak van de rechtbank niet naleeft, zijn momenteel nieuwe zaken bij de rechtbank in behandeling.

Uitspraak gerechtshof hoger beroep 'Boterveen', civielrechtelijk

Het gerechtshof in 'hoger beroep kort geding', van de zaak [ECLI:NL:GHARL:2023:6083](#), met de bijnaam 'Boterveen' stelt onder punt 3.18:

*"(...) In zoverre lijkt het in Verordening EG 1107/2009 en de Wgb neergelegde stelsel van toezicht op de **toelating en het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen dus onvolkomen te zijn en geen zekerheid te bieden op de afwezigheid van een verhoogd risico op neurodegeneratieve ziekten voor omwonenden**. Het voorzorgsbeginsel brengt dan ook mee dat beperkende maatregelen zouden kunnen worden getroffen."*

Kort gesteld: de toelating door het Ctgb voldoet niet, want biedt geen zekerheid op de afwezigheid van risico voor omwonenden.

Veerverlies roofvogels

In het rapport 'Herbiciden en veerverlies bij roofvogels', Leendertse et al, 2023, beschrijven de auteurs een onderzoek betreffende de vondst van een hoge concentratie herbicide in roofvogels dat leidde tot sterfte.

Vindplaats van het rapport:

<https://www.dlm.nl/publicaties/herbiciden-en-veerverlies-bij-roofvogels/>

Het advies 'Wie Aa zegt ...'

Op verzoek van de provincie Drenthe is een advies opgesteld voor het verbeteren van de waterkwaliteit van de Drentse Aa als het gaat om gewasbeschermingsmiddelen (GBM). Het advies getiteld 'Wie Aa zegt ...', uitgebracht op 27 oktober 2023 bevat aanbevelingen voor de duurzame verbetering van de waterkwaliteit van de Drentsche Aa ten behoeve van de openbare drinkwatervoorziening.

De vindplaats van het advies:

<https://www.provincie.drenthe.nl/actueel/nieuwsberichten/2023/december/samen-slag-drentsche-aa-drinkwaterbron/>

Het advies heeft een wetenschappelijk karakter door de functies van de auteurs, hoogleraar waterkwaliteitsbeheer en hoogleraar Europees en nationaal omgevingsrecht.

Hieronder noem ik relevante punten.

p. 7: *"De commissie concludeert dat de zorgplicht op grond van artikel 2 van de Drinkwaterwet slechts in beperkte mate door de bestuursorganen wordt nagekomen."*

p. 8: *"Ook constateert de commissie - overigens met velen - dat het landelijke toelatingsbeleid voor gewas beschermingsmiddelen tekortschiet als het gaat om afspoeling naar oppervlaktewater, uitspoeling via buis drainage en atmosferische depositie en combitoxiciteit."*

Dit is de meest verregaande constatering van de commissie. De constatering wordt verderop in het rapport aangescherpt:

p. 11: "*6 Brede lobby voor aangescherpt toelatingsbeleid door Ctgb*
Het landelijk toelatingsbeleid voor GBM wordt door het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb) vastgesteld. In die beoordeling van middelen zou rekening moeten worden gehouden met afspoeling naar oppervlaktewater, uitspoeling via buisdrainage, atmosferische depositie en combitoxiciteit van middelen. De commissie beveelt de provincie, gemeenten, waterbedrijven en het waterschap aan dit thema met urgentie gezamenlijk aan te brengen bij IPO, VEWIN, VNG en de Unie van Waterschappen."

p. 32: "*Toelatingsbeleid*
In de toelatingsprocedure van het Ctgb wordt tot nu toe geen rekening gehouden met afspoeling van GBM, uitspoeling via buisdrainage, atmosferische depositie en combitoxiciteit van middelen. De commissie constateert dat deze onderwerpen relevant zijn als het gaat om de aanwezigheid van GBM in het oppervlaktewater van de Drentsche Aa."

Het advies is ook helder wat betreft het nemen van maatregelen inzake gewasbeschermingsmiddelen:

p. 23: "*Er kan dan ook niet gewacht worden met maatregelen om GBM te reduceren.*"

Onvoldoende naleving wetgeving gewasbeschermingsmiddelen zorgwekkend

In de vergadering van provinciale staten is gesteld dat telers zich aan de regels houden (@1:03). Dat is aantoonbaar onjuist. De Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) stelt in haar nieuwsbericht van 7 dec 2023:

"Uit 500 door de NVWA uitgevoerde controles in 2022 blijkt dat ongeveer twee derde van de geïnspecteerde telers zich voldoende houdt aan de geldende wet- en regelgeving voor gewasbeschermingsmiddelen. Een derde van de geïnspecteerde telers doet dit niet. De NVWA vindt dat zorgwekkend aangezien de naleving al langere tijd niet verbeterd is en gaat hierover in gesprek met brancheorganisaties."

Bron:

<https://www.nvwa.nl/natuur-en-milieu/nieuws/2023/12/07/onvoldoende-naleving-wetgeving-gewasbeschermingsmiddelen-zorgwekkend>

Het advies van de commissie rechtsbescherming van de provincie Drenthe inzake Boterveen
Los van een civielrechtelijke procedure hebben natuurlijke personen, (omwonenden Boterveen) het college om handhaving verzocht. Het handhavingsverzoek van de omwonenden zag op de Wet natuurbescherming (gebiedsbescherming).

De vereniging Meten=Weten heeft voor de genoemde procedure de door de provincie geredigeerde procesdocumenten online gezet:

<https://div.metenweten.nl/page/m19725-bestanden-hhv-lelieteelt-Boterveen.html>

Relevant is het advies van de commissie rechtsbescherming Drenthe:

"De commissie is van oordeel dat – anders dan bij bemesten – de referentiesituatie niet kan worden ontleend aan het planologisch regime dat agrarisch grondgebruik toestaat. Deze regels zijn in de optiek van de commissie voor wat betreft de toepassing van gewasbeschermingsmiddelen te algemeen van aard. Uit het planologisch regime volgt niet, anders dan bij meststoffen, dat het toepassen van gewasbeschermingsmiddelen bij lelieteelt (welke middelen, in welke mate en op welke wijze) is toegestaan."

"Daarbij merkt de commissie ook op dat onduidelijk is of de toegestane middelen ten tijde van de door het college aangehaalde referentiedatum nog steeds de middelen zijn die worden toegepast. Zij merkt hierbij tevens op dat vaststaat dat verschillende vormen van agrarisch grondgebruik gepaard gaan met wisselende intensiteit in het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen; dat op de percelen wisselteelten plaatsvinden, waarbij onduidelijk is sinds wanneer lelieteelt hiervan deel uitmaakt; en dat de gebruikte gewasbeschermingsmiddelen aan verandering onderhevig zijn (geweest). Niet aangetoond is dat de percelen destijds in gebruik waren ten behoeve van lelieteelt, waarbij bepaalde gewasbeschermingsmiddelen werden gebruikt die thans ook nog worden gebruikt. Op deze wijze is naar het oordeel van de commissie geen referentiesituatie vast te stellen."

De conclusies van de Advocaat Generaal van het Hof van Justitie van de Europese Unie

Op 28 september 2023 heeft de advocaat-generaal L. Medina van het Hof van Justitie van de Europese Unie twee conclusies genomen in de gevoegde zaken [ECLI:EU:C:2023:716](#) en [ECLI:EU:C:2023:717](#) inzake:

Pesticide Action Network Europe (PAN Europe)

tegen

College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb)

De advocaat-generaal in [ECLI:EU:C:2023:717](#):

*"81. PAN Europe merkt derhalve terecht op dat wanneer de toelating van bijvoorbeeld Dagonis – voor zover het difenoconazool bevat – mens of dier of het milieu aanzienlijke potentiële schade kan berokkenen, **het Ctgb niet de keuze mag worden gelaten om deze effecten terzijde te schuiven en het gewasbeschermingsmiddel zonder meer toe te laten.** Dit geldt te meer daar difenoconazool in 2008 (15 jaar geleden) werd beoordeeld. Bovendien zijn de hormoonontregelende eigenschappen van difenoconazool destijds niet beoordeeld. De beoordeling van de bevoegde autoriteit moet berusten op de meest actuele wetenschappelijke en technische kennis. Zoals hiervoor reeds opgemerkt, dient volgens artikel 29, lid 1, onder e), van verordening nr. 1107/2009 de stand van de wetenschappelijke en technische kennis in aanmerking te worden genomen bij de*

beoordeling van een gewasbeschermingsmiddel."

De advocaten-generaal zijn volstrekt onafhankelijk en maken onderdeel uit van het Hof van Justitie.

De Ecologische Autoriteit

De Ecologische Autoriteit noemt expliciet pesticiden en vervuiling als drukfactor en noemt hoe dat komt, "*inwaaiing en/of inspoeling van meststoffen, pesticiden*".

Bron: rapport Doen wat moet én kan, 26 jan 2024

vindplaats: <https://ecologischeautoriteit.nl/adviezen/5133>

Ook in dat rapport:

"De hoofdconclusie is dat onverwijld gestart moet én kan worden met door natuurdoelanalyses geborgde maatregelen én aanvullende maatregelen voor natuurherstel in en rond natuurgebieden."

In de genoemde vergadering van Provinciale staten werd regelmatig verwezen naar andere overheidsorganen, met name het Ctgb.

De Ecologische Autoriteit in bovengenoemd rapport:

*"De vergunningverlening maar ook de verantwoordelijkheid voor beheer van de Natura 2000-gebieden is echter grotendeels aan de provincies overgedragen. De **provincies** zijn hiermee als 'voortouwnemer' **bevoegd gezag** voor de Natura 2000-gebieden."*

Met vriendelijke groet,

ing. Geert Starre,
secretaris stichting Natuurbeschermingswacht